

Vergaderjaar 1987-1988

20 046

Regelen inzake de opnemng in Nederland van buitenlandse pleegkinderen met het oog op adoptie

Nr. 8

EINDVERSLAG

Vastgesteld 11 mei 1988

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de nota van wijziging zijn in de vaste Commissie voor Justitie¹ nog verschillende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Onder het voorbehoud dat de regering deze tijdig zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

De C.D.A.-fractie dankte de staatssecretaris voor de uitvoerige beantwoording van de gestelde vragen en de reactie op de gemaakte opmerkingen.

Toch wilden de leden van de C.D.A.-fractie nog enige vragen stellen, opmerkingen maken en enige verduidelijking op een aantal punten.

Allereerst vroegen deze leden of de voorlichting door het «orgaan van voorlichting» dwingend voorgeschreven kan worden voor het hele proces van voorlichting.

De fractie van het C.D.A. kon zich niet aan de indruk onttrekken dat de onderzoekstaak van de Raad voor de Kinderbescherming wel is beperkt, maar dat het een grote vraag is of die beperking wel waar gemaakt kan worden. Want zo stelden deze leden, het is slechts een vooronderstelling dat de algemene voorlichting de onderzoeken beperkt.

De vraag is dus, wat te doen als er wel hetzelfde aanbod aan gezinsonderzoeken plaats vindt, zou dat dan in de optiek van de staatssecretaris betekenen dat de wachttijd dan wordt verlengd? En zo stelden deze leden, is dat dan te rechtvaardigen ten opzichte van de adoptief ouders, omdat uitgegaan wordt van beperking van de duur van aanmelding tot opname van een kind in het gezin.

De vergunninghouders worden verplicht tot samenwerking, zo stelde de staatssecretaris en zij voorziet geen moeilijkheden.

De C.D.A.-fractie is uiteraard verheugd dat er op dit ogenblik goed wordt samengewerkt, maar deze wet is toch ook bedoeld om waarborgen te scheppen voor de toekomst, zo meenden de leden van deze fractie en daarom kunnen zij zich niet aan de indruk onttrekken, dat aan deze voorwaarde de mogelijkheid tot stellen van nadere regels aanwezig moet zijn, naast het voorschrift om te voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Kwaliteitseisen zijn toch belangrijk, zo merkten zij op,

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), voorzitter, Roethof (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Stemerding (PvdA), Gauthérie van Weezel (CDA), Rempt Halmans-de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Kohnstamm (D66), ondervoorzitter, Wolffensperger (D66), Swildens-Rozendaal (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA).
Plv. leden: Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Alders (PvdA), Eisma (D66), Groenman (D66), Doelman-Pel (CDA), Van Muiden (CDA), Leerling (RPF).

omdat naast bemiddeling de organisaties de pleegouders dienen te begeleiden tot aan het moment van de adoptie en dat vraagt toch de nodige deskundigheid. Geldt deze begeleiding ook als pleegouders besluiten de adoptie enige tijd uit te stellen of is men dan aangewezen op hulp van andere organisaties, zoals bij voorbeeld de Riaggs, uiteraard wanneer zich problemen zouden voordoen?

Omtrent de zorgvuldige bemiddelingen zijn al heel wat opmerkingen gemaakt en die zorgvuldigheid willen we graag nogmaals benadrukken.

Met het oog op de opvoeding en de toekomst van deze kinderen is het uitermate belangrijk zoveel mogelijk gegevens vast te leggen en dan niet alleen de verplichte gegevens, maar vooral het bekende stukje geschiedenis van een kind, zo merkte de C.D.A.-fractie op.

De leden van de C.D.A.-fractie waren onvoldoende overtuigd, waarom voor een Nederlandse adoptie niet behoeft te worden betaald aan de Raad voor de Kinderbescherming en voor een gezinsonderzoek voor opnemning van een buitenlands pleegkind wel, omdat daar slechts private belangen een rol spelen. Immers bij de adoptie van een Nederlands kind spelen private redenen toch ook een zeer belangrijke rol.

Adoptief ouders mogen slechts één kind per keer opnemen, zo is in deze wet geregeld, maar de C.D.A.-fractie ging er vanuit, dat als er sprake is van een tweeling, een uitzondering op deze regeling gemaakt kan worden en voorts is het niet ondenkbaar dat adoptie van twee kinderen bij voorbeeld broertje/zusje of familieleden stabiliteit van gezin en kind kan bevorderen. De wachttijd voor een volgende adoptie om stabiliteit te bereiken leek ons discutabel.

De afstandsverklaringen en medische verklaring dienen door erkende organisaties en medicus te worden afgegeven, maar zo valt in de memorie van antwoord te lezen, het is in bepaalde landen niet mogelijk om deze verklaringen te laten toetsen door de overheid, zodat men slechts kan afgaan op verklaringen van particuliere organisaties.

Dat bracht de leden van de C.D.A.-fractie tot de volgende vraag: Als er bij aankomst of vervoer problemen ontstaan, wie is dan verantwoordelijk, de pleegouders of de bemiddelende instantie? Zou het dan niet wijzer zijn om in zo'n situatie van bemiddeling af te zien, want de redenering dat pleegouders zich tijdens de reis kunnen verzekeren, is niet een wezenlijke oplossing.

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat ook kinderen met handicap of ziekte welkom zijn, maar dat er geen sprake mag zijn van een besmettelijke ziekte en dat sommige bemiddelaars reeds testen op Aids, hetgeen niet allemaal op valt te maken uit de memorie van antwoord.

Wil de opnemning van een buitenlands pleegkind slagen, dan zal dat mede afhankelijk zijn van een zo goed mogelijke informatie.

Zo vroegen deze leden of pleegouders niet in alle situaties van te voren behoren te weten of een kind sero-positief is, omdat denkbaar is dat pleegouders in sommige gevallen dan geen kind zullen opnemen, omdat ze de problemen niet aankunnen, hetzelfde geldt voor een kind met geestelijke of lichamelijke afwijking.

En weer komt dan de vraag naar voren wie de verantwoordelijkheid draagt bij een ondeugdelijke verklaring en welke sanctie er is. Is er bij binnenkomst van een ziek, gehandicapt of met Aids besmet kind voldoende duidelijkheid, dat een particuliere ziektekostenverzekeraar het kind mee zal verzekeren?

De leden van de C.D.A.-fractie wilden ook nog enkele opmerkingen maken over de rapportage, omdat de Staatssecretaris van mening is dat het gehele rapport naar de vergunninghouder dient te gaan. Zo vroegen deze leden, of de pleegouders recht hebben op inzage voor het verzenden naar de vergunninghouder en of zij dan correcties kunnen

aanbrengen als het gaat om gegevens die niet noodzakelijk zijn voor de beoordeling van het gezin.

Bij onze vraag over de toevertrouwing aan de Raad, waarvan sprake is in artikel 10, bleek het de C.D.A.-fractie uit de memorie van antwoord dat uit oogpunt van het internationaal privaatrecht beschermende maatregelen genomen kunnen worden, met toepassing van Nederlands recht.

Dit antwoord ontlokte de C.D.A.-fractie de vraag of deze wet voorgelegd is of voorgelegd had moeten worden aan de Staatscommissie voor internationaal privaatrecht.

De C.D.A.-leden vroegen of het begrip: «belanghebbenden» ook na het antwoord niet nader gepreciseerd diende te worden ter voorkoming van onjuiste interpretatie.

Wat de strafmaat betreft is de C.D.A.-fractie verheugd, dat er enige aanscherping heeft plaatsgevonden, maar malafide praktijken, zo blijkt, worden slechts gestraft vanuit het idee, dat het dan gaat om een onjuiste opvatting van taakopdracht als organisatie.

Dat neemt voor de C.D.A.-fractie niet weg, dat door het handelen van de organisatie en personen uit die organisatie schade berokkend zou kunnen worden aan achterblijvend gezin en kind.

De leden van de V.V.D.-fractie waren de regering erkentelijk voor de uitvoerige reactie op het voorlopig verslag. Zij permitteerden zich wel enige kritiek uit te spreken over de onoverzichtelijke indeling van de memorie van antwoord. In plaats van een behandeling van de diverse aspecten van het onderwerp in een min of meer logische volgorde had de regering gekozen voor een fractiegewijze beantwoording. Zij gaven de regering in overweging dat in de toekomst anders te doen.

Met betrekking tot de algemene voorlichting, die in de visie van de regering door een privaatrechtelijke organisatie zal worden verzorgd, vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of de regering inmiddels het standpunt, zoals verwoord op blz. 5 van de memorie van toelichting, had verlaten, dat deze voorlichting niet geheel aan particulier initiatief dient te worden overgelaten, doch onder toezicht van de minister van Justitie wordt verzorgd. Indien de vraag ontkennend wordt beantwoord, namen zij aan dat de regering zonodig tot enige overheidssubsidie bereid was.

De leden van de V.V.D.-fractie waren nog niet overtuigd door de argumentatie van de regering om anders dan de Raad van State had geadviseerd het criterium «het kennelijke belang van het kind» niet in de wet zelf op te nemen. In ieder geval vermochten zij niet in te zien wat het bezwaar daartegen zou kunnen zijn. Niet alleen pleit het bijzondere karakter van interlandelijke adoptie daarvoor, maar ook de niet eenduidige omschrijving van het belang van het kind in de memorie van toelichting wijst op de wenselijkheid van opnemings in de wet. Hoewel de reactie van de regering op de vragen van de fractie van de P.v.d.A. op blz. 4 en 5 van de memorie van antwoord enige verduidelijking had gegeven, bleven er nog vragen over. Zo was het naar hun oordeel niet duidelijk hoe de afweging tussen plaatsing in een instelling of kindertehuis in het eigen land, eventueel zelfs op verre afstand van de woonplaats, en opname in een pleeggezin gericht op adoptie in een vreemd land met een totaal andere cultuur plaatsvindt. Voorts vroegen zij of de betere materiële voorzieningen in ons land, zoals goede gezondheidszorg, goed onderwijs en betere economische perspectieven, in het afwegingsproces een rol speelden en zo ja, in welke mate.

Het antwoord van de regering op de vragen van de leden van de V.V.D.-fractie over het relatief grote aantal kinderen, dat in de ambulante en/of residentiële jeugdhulpverlening terecht komt, was voor hen aanleiding nog twee vragen te stellen.

In de eerste plaats wilden zij wezen of onderzoek terzake inzicht geeft in de oorzaken van dit verschijnsel en wat de aard van de problemen is, die tot de hulpvraag leiden.

Bovendien vroegen zij welke beleidsconclusies de regering uit onderzoeken terzake had getrokken, zowel met betrekking tot het interlandelijk adoptiebeleid als tot mogelijke wijzigingen in het jeugdhulpverleningsbeleid.

De leden van de V.V.D.-fractie herhaalden hun vraag of alle informatie over het kind aan de pleegouders c.q. adoptie-ouders wordt meegegeven, bij voorbeeld om de ouders in staat te stellen om op in een latere levensfase van het kind opkomende vragen naar de eigen oorsprong en achtergronden zo goed mogelijk te kunnen antwoorden.

Hoewel de regering naar het oordeel van de leden van de V.V.D.-fractie valide argumenten aangevoerd heeft om de uiterste leeftijdslimiet voor de indiening van een verzoek te fixeren op de leeftijd van vierenvestig jaar, zoals bij Nota van Wijziging voorgesteld, aarzelden zij toch over de vraag of er niet een voorziening voor bijzondere omstandigheden zou moeten resteren, zij het dat er dan van zeer bijzondere omstandigheden sprake zou moeten zijn.

Dat zou bij voorbeeld het geval kunnen zijn bij adoptie van een broertje of zusje van een eerder geadopteerd kind. Het leek hen zeer wel mogelijk de leeftijdslimiet op vierenvestig jaren te stellen: een beleid te voeren, dat geen verwachtingen wekt en derhalve niet tot uitzichtloze gezinsonderzoeken leidt en toch voor zéér bijzondere omstandigheden een mogelijkheid openhoudt. Zij vroegen de regering derhalve onderdeel II en III van de Nota van Wijziging te heroverwegen.

Voor alle duidelijkheid wilden de leden van de V.V.D.-fractie nog weten hoe moet worden gehandeld, wanneer het adoptieverzoek is ingediend, voordat de wet in werking is getreden, terwijl op het verzoek nog geen beginseltoestemming is verleend op het moment dat de wet in werking is getreden.

Wordt het verzoek dan alsnog krachtens de voorliggende regeling afgedaan of zijn de huidige bepalingen nog steeds van toepassing?

De leden van de D66-fractie dankten de regering voor de uitvoerige beantwoording van alle vragen in de memorie van antwoord. Zij zagen de hierin aangekondigde notitie over adoptie anders dan door echtpaar of stiefouder met veel belangstelling tegemoet.

De tijdsduur die verloopt tussen de aanvraag van de beginseltoestemming en het moment dat het gezinsonderzoek wordt ingesteld, bedraagt ongeveer anderhalf jaar. Tussen de aanvraag en de opnemng van het kind verloopt ongeveer twee jaar, aldus de regering. De leden van de D66-fractie wilden daarover het volgende opmerken. In de voorgestelde regeling wordt de gehele wachttijd bekort, doordat de aspirant adoptieouders zich direct na de aanvraag van de beginseltoestemming kunnen inschrijven bij een bemiddelende organisatie. Nu Sri Lanka de grenzen heeft gesloten voor bemiddelende organisatie is het aantal te plaatsen kinderen sterk gedaald. Het bureau Wereldkinderen heeft de minister verzocht het aantal gezinsonderzoeken door de Raad voor de Kinderbescherming te beperken en af te stemmen op de nieuwe situatie. De aan het woord zijnde leden zagen, los van de principiële bezwaren, zelf niet goed op welke wijze of op welke gronden de Raden dan het aantal beginseltoestemmingen zouden kunnen beperken. Daar komt bij dat tussen het moment van de aanvraag en het onderzoek meestal zo'n anderhalf jaar verloopt, een periode waarbinnen het aantal te plaatsen kinderen ook weer kan fluctueren. Zij waren van mening dat de oplossing van dit probleem in de eerste plaats bij de bemiddelende organisaties ligt. Zij zagen graag de visie van de minister hierop.

Over de nazorg na plaatsing wilden de D66-leden nog het volgende

opmerken. De Stichting Werkverband Adoptie Nazorg vervult coördinerende werkzaamheden op dit gebied. Onder de nazorg wordt hier verstaan eventuele assistentie aan pleegouders in de periode vanaf de plaatsing van het kind tot aan de adoptie, gemiddeld anderhalf jaar. Ook daarna zal er bij de ouders behoefte bestaan aan hulp of begeleiding, waarbij niet direct aan bestaande ambulante of residentiële hulpverlening gedacht hoeft te worden. Men kan dan ook denken aan de voortzetting van de nazorg. De leden van de D66-fractie vroegen zich af of hier wel voldoende oog voor is bij de minister en bij met name de kleine organisaties.

Een probleem dat hieraan gekoppeld is ligt in de informatie die een vergunninghouder verplicht is bij te houden over het geadopteerde kind. De vraag van de V.V.D.-fractie of het niet goed zou zijn de vergunninghouder te verplichten informatie vast te leggen die de pleegouders en het kind in staat zullen stellen om later opkomende vragen naar de oorsprong en achtergronden van het kind te kunnen beantwoorden, kon de instemming van de D66-fractie krijgen. De bewindslieden antwoordden hierop dat op de vergunninghouder een inspanningsverplichting rust, en dat daaruit aansprakelijkheid zou kunnen voortvloeien als hieraan niet voldoende is voldaan. De leden van de D66-fractie waren van mening dat dit een schrale troost zal zijn voor de adoptieouders en hun kind, als mocht blijken dat deze zeer gewenste informatie verdwenen is of nooit verzameld blijkt te zijn. Bovendien hadden hen verontrustende berichten bereikt over de mate waarin kleine organisaties zich van deze taak kwijten. Zij hadden wel oog voor het argument van de regering dat over sommige kinderen meer informatie te verzamelen is dan over andere. Dit nam naar hun mening niet weg dat de verplichting om al het mogelijke te doen informatie over het te adopteren kind te verzamelen wel degelijk vastgelegd zou kunnen worden.

De leden van de D66-fractie hadden met aandacht de antwoorden gelezen die de regering heeft gegeven op de vragen over de verdeling van de taken, die het centraal orgaan toegedacht waren. De voorstellen over de opbouw van het privaatrechtelijke samenwerkingsverband en haar taken begonnen nu meer vorm aan te nemen, zo hadden zij geconstateerd.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Coenen